

Integraal Meerjarenbeleidsplan Sociaal Domein

**GEMEENTE
BERNHEZE**

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Samenvatting	6
1. Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Ambities en uitgangspunten	8
1.2.1 Missie	8
1.2.2 Integraal kader	9
1.2.3 Wettelijk kader	10
1.2.4 Leidende principes	10
1.2.5 Uitgangspunten	11
1.3 Uitvoeringsprogramma	11
1.3.1 Proces	11
1.3.2 Veranderkundige aanpak	12
1.3.3 Communicatie	12
1.3.4 Leeswijzer	13
Hoofdstuk 2 – Participatie inwoners en maatschappelijke partners	14
2.1 Huidige situatie	14
2.2 Participatietrajecten	14
2.2.1 Omgevingsvisie	14
2.2.2 Kernnetwerken sociaal domein	15
Hoofdstuk 3 – Trends en ontwikkelingen	16
3.1 Onze gemeente	16
3.2 Inclusieve en toegankelijke samenleving	16
3.3 Huisvesting en ondersteuning voor verschillende doelgroepen	17
3.3.1 Van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis en Maatschappelijke Opvang	17
3.3.2 Instroom vluchtelingen en statushouders	17
3.4 Gezondheid	18
3.5 Omgevingswet	18

3.6 Ontwikkelingen jeugd	18
3.6.1 <i>Landelijke Hervormingsagenda Jeugd</i>	18
3.6.2 <i>Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming</i>	19
3.7 Veranderingen en ontwikkelingen Participatiewet	19
3.7.1 <i>Breed Offensief</i>	20
3.8 Zorg en veiligheid	20
Hoofdstuk 4 – Breed Maatschappelijk Beleid	21
4.1 Breed Maatschappelijk Beleid	21
4.2 Afbakening beleid	21
4.3 Regionale samenwerking	22
4.4 Prioritering	22
Hoofdstuk 5 – Strategische doelstelling 1 - Iedereen kan (blijven) meedoen en draagt bij naar vermogen	24
5.1 Algemeen	24
5.2 Huidige situatie	25
5.3. Wat willen we bereiken?	26
5.4 Wat gaan we daarvoor doen?	26
Hoofdstuk 6 – Strategische doelstelling 2 - Iedereen kan (lokaal) ontspannen en ontmoeten.	27
6.1 Algemeen	27
6.2 Huidige situatie	27
6.3 Wat willen we bereiken?	28
6.4 Wat gaan we daarvoor doen?	28
Hoofdstuk 7 – Strategische doelstelling 3- Iedereen kan zich optimaal ontwikkelen en ontplooiën	29
7.1 Algemeen	29
7.2 Huidige situatie	29
7.3 Wat willen we bereiken?	30
7.4 Wat gaan we daarvoor doen?	30
Hoofdstuk 8 – Strategische doelstelling 4 - We werken samen vanuit integrale verantwoordelijkheid met onze inwoners en maatschappelijke partners	31
8.1 Algemeen	31
8.1.1 <i>Integrale toegang Wegwijzer</i>	31
8.2 Huidige situatie	31
8.3 Wat willen we bereiken?	32

8.4 Wat gaan we hiervoor doen?	32
Hoofdstuk 9 – Financiën	33
9.1 Algemeen	33
9.2 Financiële gevolgen van het Breed Maatschappelijk Beleid 2023-2028	34
9.3 Reserve Sociaal Domein	34
9.4 Financiële gevolgen beleidsprogramma	35
9.5 Monitoring en evaluatie	35
Bijlage – Bronnen en sites (cijfers)	37

Voorwoord

Veerkracht. Één van de kernambities in het bestuursakkoord 2022-2026. Het is een stevige ambitie. Waarin we niet alleen de veerkracht van onze individuele inwoners willen versterken, maar ook dat van de Bernhezer samenleving als geheel. Een stevige opgave met vele aspecten binnen het sociaal domein, maar ook als het gaat over onze leefomgeving. In dit Breed Maatschappelijk Beleid schetsen we de kaders waarmee we in de komende 6 jaar deze maatschappelijke uitdagingen in het Sociaal Domein gaan oppakken. Samen met onze inwoners en onze maatschappelijke partners.

Het Sociaal Domein is ontzettend breed en raakt onze inwoners op veel verschillende manieren. Al onze inwoners. De inwoners die extra zorg en ondersteuning nodig hebben, die tegen de grenzen van hun financiële mogelijkheden aanlopen, die er soms helemaal alleen voor staan, of zich eenzaam voelen. Inwoners, jong en oud, die op een of andere manier geraakt worden in hun bestaanszekerheid. Tegelijkertijd zijn er ook veel inwoners in onze gemeente die zich op wat voor manier dan ook in willen zetten voor anderen. Soms als professional. Vaak als vrijwilliger. De inwoners die hun talenten al ontdekt hebben of de inwoners die nog zoekende zijn. Het gaat over ons allemaal.

Het Breed Maatschappelijk Beleid is veelomvattend en daarom ook nog erg 'groots'. We vinden het daarom ook belangrijk dat de strategische doelstellingen die in de kader vermeld staan, verwerkt worden in uitvoeringsplannen. Niet alleen de gemeente, maar nadrukkelijk samen, als gemeenschap. Gemeente, inwoners, maatschappelijke partners, wij ontwikkelen samen de uitvoeringsplannen én voeren ze in gezamenlijkheid uit. We zijn ervan overtuigd dat we dit ook echt samen moeten doen, om de uitdagingen waar we voor staan het hoofd te kunnen bieden. Bovendien bieden we optimaal ruimte om te komen tot creatieve, vernieuwende oplossingen.

Dit Breed Maatschappelijk Beleid borduurt voort op de drie programmalijnen (2020-2021): Meedoen naar vermogen, Aanpakken met impact en Integrale Toegang. In deze programmalijnen zijn de eerste aanzetten gezet om te komen tot een meer integrale manier van werken. Met dit beleid zetten we nog een stap verder. De naam zegt het al: het is een breed kader waarin we de samenhang tussen de diverse thema's laten zien. Dit heeft ook zo zijn weerslag op onze interne organisatie. Dit beleid wordt ook gekoppeld aan ontwikkelingen als het sportakkoord en de omgevingsvisie. Ook gaan we de integrale aanpak nog verder uitbouwen naar onze inwoners en maatschappelijke partners. Meer naar buiten en met buiten, onze prachtige omgeving, in het vizier.

Gaat alles meteen perfect? Nee, natuurlijk niet. Maar ook dan pakken we de draad weer samen op. We leren van de fouten die we maken. We spreken er elkaar op aan, maar rekenen elkaar er niet op af.

Dit alles doen we om samen te bepalen wat we echt willen: een Buiten Gewoon Bernheze waar iedereen kan meedoen naar vermogen. Waar we omkijken naar elkaar. Waar zorg en ondersteuning beschikbaar zijn voor iedereen die het nodig heeft. Waar het goed toeven is in een prettige, gezonde leefomgeving.

Samenvatting

Met de vele maatschappelijke uitdagingen binnen het Sociaal Domein de komende jaren is het essentieel om te werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan blijven doen, kan blijven ontwikkelen en lokaal kan ontspannen en ontmoeten. Dit vraagt ook om een andere manier van werken van de overheid. We willen er samen met onze inwoners en (maatschappelijke) organisaties van Bernheze voor zorgen dat Bernheze een fijne plaats blijft om te wonen en te werken: een Buiten Gewoon Bernheze. Daarom kiezen we nadrukkelijk voor het opzoeken van de samenwerking met maatschappelijke partners en inwoners in dit breed maatschappelijk beleid. In dit Breed Maatschappelijk Beleid bepalen we de koers, de ambities en uitgangspunten:

- We stimuleren de kracht van een sterke gemeenschap, waar we als gemeente samen met onze inwoners en maatschappelijke partners aan bijdragen.
- We vinden het belangrijk dat onze inwoners regie over hun eigen leven hebben.
- Als inwoners ons nodig hebben, dan zijn wij er voor hen.
- We stimuleren mensen en faciliteren waar nodig met voldoende (laagdrempelig) aanbod waar inwoners steun kunnen ontvangen en naar eigen inzicht en kracht kunnen (leren) meedoen in onze samenleving.
- We investeren in de veerkracht van onze inwoners en datgene wat hun leven zinvol maakt, individueel en als gemeenschap. Zodat inwoners gedurende alle levensfasen en uitdagingen van het leven in staat zijn om het leven aan te kunnen.

Met dit Breed Maatschappelijk Beleid stellen we een integraal meerjarenbeleidsplan voor het sociaal domein vast voor de periode 2023-2028. We leggen de kaders en speerpunten op hoofdlijnen neer om te komen tot een toekomstbestendig sociaal domein, op inhoud en op financiën. Door het integrale karakter leggen we ook dwarsverbanden met de ontwikkelingen op andere beleidsterreinen zoals onder andere vastgesteld in de Omgevingsvisie, het sportakkoord en in de huisvesting van bijzondere doelgroepen (zijnde statushouders (vluchtelingen met een verblijfstatus, asielzoekers (vluchtelingen zonder verblijfsstatus), Oekraïense Vluchtelingen, dak en thuislozen/maatschappelijke opvang).

Het Breed Maatschappelijk Beleid heeft de kernambitie veerkracht zoals geformuleerd in het bestuursakkoord als uitgangspunt. We hebben dit waar mogelijk verder uitgewerkt vanuit de principes positieve gezondheid. We kiezen ervoor om alle beleidsterreinen binnen het Sociaal Domein met elkaar te verbinden en de doelstellingen terug te brengen naar 3 inhoudelijke strategische en 1 procesdoelstelling. Deze doelstellingen worden vervolgens verder uitgewerkt in operationele doelstellingen en concrete acties. De operationele doelstellingen en acties vormen samen het uitvoeringsprogramma, wat iedere anderhalf jaar samen met onze inwoners en maatschappelijke partners wordt vastgesteld.

Strategische doelstellingen:

1. Iedereen kan (blijven) meedoen en draagt bij naar vermogen

Om veerkrachtig te kunnen zijn en je gezond en goed te voelen is het belangrijk dat je kan (blijven) meedoen. Bovendien is het van groot belang dat je dat kan doen naar vermogen. Samen met onze partners creëren we de juiste randvoorwaarden, zodat onze inwoners buitengewoon in Bernheze kunnen leven (zie 1.2.1 Missie). Deze doelstelling richt zich vooral op de persoonlijke veerkracht van onze inwoners. De doelstellingen rondom mee kunnen blijven doen richten zich o.a. op het bevorderen van een gezonde leefstijl en het bieden van de juiste ondersteuning waar nodig.

2. Iedereen kan lokaal ontspannen en ontmoeten

Deze doelstelling richt zich op het vergroten van gemeenschapskracht. We dragen op deze manier actief bij aan het terugdringen van eenzaamheid en het bevorderen van mentale gezondheid. We verbinden hier weer nadrukkelijk het fysieke en het sociale domein aan elkaar.

Het aanbieden van een breed aanbod aan mogelijkheden gebaseerd op de behoeften van onze inwoners in samenwerking met onze kernnetwerken en het stimuleren van het gebruik van dit aanbod is hierbij een belangrijke pijler. Maar ook het vergroten van tijdige signalering van mogelijke problemen en hier vroegtijdig oplossingen voor kunnen bieden om erger te voorkomen.

3. Iedereen kan zich optimaal ontwikkelen en ontplooien

Iedereen moet zich optimaal naar behoefte kunnen ontwikkelen en ontplooien zodat de vaardigheden en capaciteiten van onze inwoners voldoende zijn om veerkrachtig om te kunnen gaan met de uitdagingen en mogelijkheden van de huidige maatschappij. Binnen deze doelstelling hebben we speciale aandacht voor onze jeugd en doelgroepen die extra aandacht vragen om zich te kunnen ontwikkelen. Hierbij valt te denken aan doelgroepen die vastlopen in de digitalisering van deze maatschappij, de instroom van doelgroepen die de taal niet beheersen en kwetsbare doelgroepen die met psychische problemen geconfronteerd worden.

4. We werken samen vanuit integrale verantwoordelijkheid met onze inwoners en maatschappelijke partners

Een integrale aanpak is noodzakelijk om een effectieve dienstverlening gericht op de behoeften van onze inwoners te kunnen faciliteren. De ontwikkeling van Wegwijzer als integrale toegang is hierin een belangrijke stap. Daarnaast vragen veel landelijke ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet en GALA en IZA, ook om een integrale aanpak.

Vanuit het perspectief van de inwoners betekent dit dat de afhandeling van vragen of het bieden van ondersteuning vanuit samenhang gebeurt. Inwoners ervaren hierdoor dat de oplossing aansluit bij hun persoonlijke situatie. Vanuit het perspectief van de professionals moet het mogelijk zijn om inhoudelijk oplossingen op elkaar af te kunnen stemmen zodat ze vanuit verschillende perspectieven tot een passende aanpak kunnen komen.

Monitoring en evaluatie

Het Breed Maatschappelijke Beleid oppakken vanuit preventie en het bouwen aan een gezonde basis vraagt een ambitieuze aanpak. Ook de integrale samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners is uitdagend voor alle betrokkenen. Deze nieuwe aanpak vraagt ook een andere manier van samenwerken en monitoring van de resultaten. Een van de uitgangspunten is dat we vanuit vertrouwen willen samenwerken. Per activiteit bepalen we samen met maatschappelijke partners en inwoners wat het resultaat is dat we verwachten en wie dit resultaat gaat monitoren. De insteek hierbij is tijdens deze hele beleidsperiode te werken aan een monitor waar alle betrokkenen duidelijke verwachtingen en resultaten uit kunnen halen.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Onze samenleving verandert voortdurend. Mensen worden bijvoorbeeld steeds ouder en blijven langer thuis wonen in de eigen vertrouwde omgeving. Daardoor neemt de vraag naar zorg en ondersteuning verder toe. In deze veranderende samenleving is het essentieel om te werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan blijven doen, kan blijven ontwikkelen en lokaal kan ontspannen en ontmoeten. De samenleving vraagt ook om een andere manier van werken van de overheid. We willen er samen met onze inwoners en (maatschappelijke) organisaties van Bernheze voor zorgen dat Bernheze een fijne plaats blijft om te wonen en te werken. Daarom kiezen we nadrukkelijk voor het opzoeken van de samenwerking met maatschappelijke partners en inwoners in dit Breed Maatschappelijk Beleid. Tegelijkertijd willen we er ook zijn voor mensen voor wie zelfredzaamheid niet zo vanzelfsprekend is. Hoe zorgen we ervoor dat onze inwoners voldoende veerkrachtig zijn en onze samenleving samenredzaam is?

Al deze vraagstukken zorgen ervoor dat we een duidelijke visie, met ambities en uitgangspunten moeten hebben. Bernheze maken we samen.

1.2 Ambities en uitgangspunten

Om koers te kunnen bepalen voor ons Breed Maatschappelijk Beleid is het belangrijk om ambities en uitgangspunten vast te stellen. Dat doen we in deze paragraaf.

1.2.1 Missie

Buiten Gewoon Bernheze

Een veerkrachtig Bernheze maken we samen!

We besteden aandacht aan elkaar in onze gemeente en kijken naar elkaar om. We tonen moed door elkaar te helpen waar kan en we durven hulp te vragen waar het nodig is.

- We stimuleren de kracht van een sterke gemeenschap, waar we als gemeente samen met onze inwoners en maatschappelijke partners aan bijdragen.
- We vinden het belangrijk dat onze inwoners regie over hun eigen leven hebben. Als inwoners ons nodig hebben, dan zijn wij er voor hen. Juist wanneer iemand tijdelijk even niet de regie kan nemen. We stimuleren mensen en faciliteren waar nodig met voldoende (laagdrempelig) aanbod waar inwoners steun kunnen ontvangen en naar eigen inzicht en kracht kunnen (leren) meedoen in onze samenleving.
- We investeren in de veerkracht van onze inwoners en datgene wat hun leven zinvol maakt, individueel en als gemeenschap. Zodat inwoners gedurende alle levensfasen en uitdagingen van het leven in staat zijn om het leven aan te kunnen.
- We dragen bij aan de ontwikkeling en groei van onze jeugd.

1.2.2. Integraal kader

Sinds de decentralisatie van taken op het gebied van Wmo, Jeugd en Participatie van Rijk naar gemeenten zijn er veel verantwoordelijkheden bijgekomen. Alle gemeentelijke taken zijn niet meer als los van elkaar te beschouwen. Ook de verschillende trends en ontwikkelingen, zoals de vergrijzing van onze samenleving en de toename van inwoners met een migratieachtergrond, vragen om een integrale benadering. Zo vragen beide genoemde ontwikkelingen aandacht voor huisvesting vanuit verschillende perspectieven, vanuit het fysieke, het sociale en inwoners perspectief. Op die manier worden ook het sociale en het fysieke domein steeds meer met elkaar verbonden.

In 2020 en 2021 is er binnen het Sociaal Domein een begin gemaakt met integraal beleid aan de hand van programmalijnen:

1. Meedoen naar Vermogen
2. Aanpakken met impact
3. Integrale Toegang

De insteek van de programmalijnen was meer samenhang en prioritering aanbrengen in het beleid. Deze programmalijnen zijn eind 2021 afgesloten. Zo ontstond er voor het nieuwe college en de raad ruimte voor nieuwe beleidskeuzes. Tegelijkertijd zijn er een aantal ontwikkelingen in gang gezet, in het kader van de programmalijnen, die doorlopen in de huidige en toekomstige bestuursperiode. Bijvoorbeeld de aanpak eenzaamheid en armoede, de versterking van burgerinitiatieven, de doorontwikkeling van Wegwijzer, aansluiting van jeugdhulp en onderwijs, versterking preventie en regie op inburgering.

Met dit Breed Maatschappelijke Beleid stellen we een integraal meerjarenbeleids- en uitvoeringsplan voor het sociaal domein vast voor de periode 2023-2028. In dit beleid leggen we de kaders en speerpunten op hoofdlijnen neer om te komen tot een toekomstbestendig sociaal domein, op inhoud en op financiën. Wat dit in de dagelijkse praktijk betekent is uitgewerkt in het uitvoeringsplan. Die laatste is dynamisch en wordt anderhalf jaarlijks mede vormgegeven door onze adviesraden, maatschappelijke partners en inwoners.

1.2.3. Wettelijk kader

Het Breed Maatschappelijk Beleid heeft betrekking op de drie grote decentralisaties in het sociaal domein:

- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Jeugdwet
- Participatiewet

Andere wettelijke taken die verweven zijn met deze decentralisaties zijn bijvoorbeeld:

- Wet publieke gezondheid
- Wet Inburgering
- Onderwijswetgeving
- Leerplichtwet
- Leerlingenvervoer
- Wet op de kinderopvang
- Wet sociale werkvoorziening
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
- Wet verplichting geestelijke gezondheidszorg
- Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- Wet tijdelijk huisverbod
- Wet aanpak woonoverlast
- Integraal veiligheidsplan

Door het integrale karakter van dit Breed Maatschappelijk Beleid leggen we ook de dwarsverbanden met de ontwikkelingen in het fysieke domein zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie en in de huisvesting van bijzondere doelgroepen. De trends en ontwikkelingen die we de komende jaren kunnen verwachten worden in hoofdstuk 3 uiteengezet.

1.2.4 Leidende principes

In het bestuursprogramma 2022-2026 van het college van B&W is 'veerkracht' gedefinieerd als één van de drie kernambities. Deze ambitie houdt nauw verband met het concept 'positieve gezondheid'. De leidende principes voor het integrale Breed Maatschappelijk Beleid zijn daarom gebaseerd op het concept 'positieve gezondheid'. We gaan uit van dit gedachtengoed in het Breed Maatschappelijk Beleid.

Positieve gezondheid richt zich op het versterken van de veerkracht van de mensen zelf en het vergroten van hun kwaliteit van leven. Het is een brede kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies. Alles is bovendien terug te leiden naar gezondheid. Wanneer iemand bijvoorbeeld financiële problemen heeft, brengt dit niet alleen mentale problemen met zich mee. Financiële problemen kunnen namelijk ook een oorzaak zijn voor ongezond leven en problemen op andere leefgebieden van mensen zoals eenzaamheid, maatschappelijke deelname en opvoeding van kinderen. De huidige tijd vraagt om een integrale benadering van alle facetten in ons leven. We hanteren dan ook dit gedachtengoed als leidend principe, de paraplu, van het Breed Maatschappelijk Beleid.

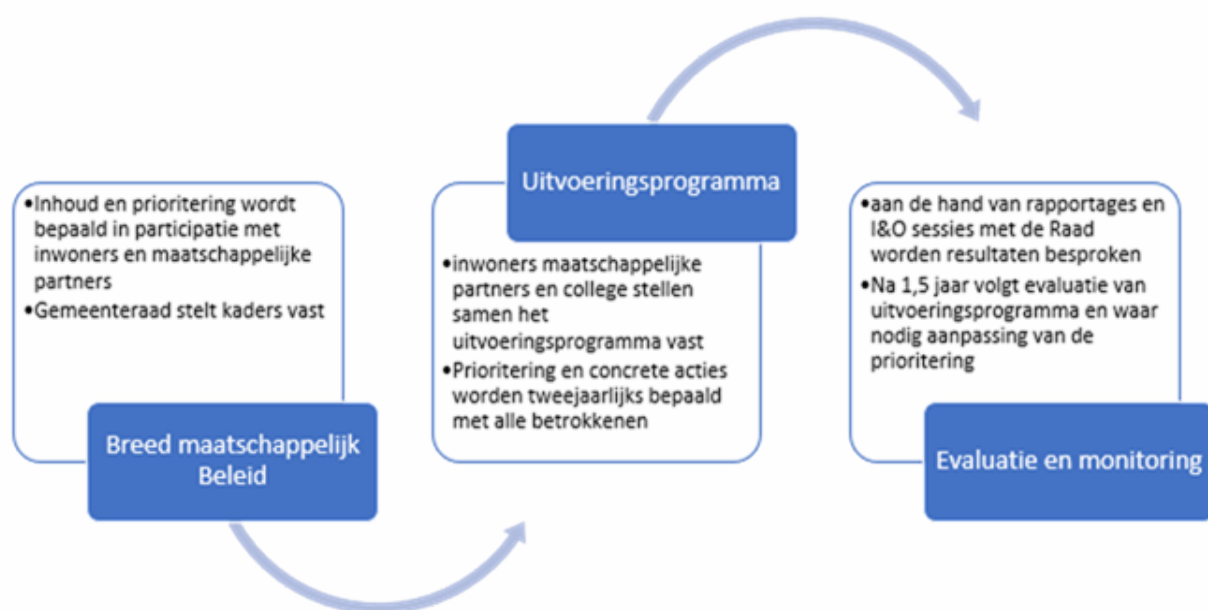
1.2.5. Uitgangspunten

1. We streven naar gedeelde betrokkenheid, gedeelde verantwoordelijkheid en gedeeld eigenaarschap, zowel binnen het Sociaal Domein met inwoners en maatschappelijke partners als gemeente breed;
2. We gaan uit van vertrouwen in plaats van controle;
3. We investeren in preventie: het voorkomen van problemen en het denken in mogelijkheden. De bedoeling staat centraal, niet het systeem;
4. We bieden ruimte om te experimenteren en fouten te maken;
5. We leren actief van de uitvoering om het beleid op te stellen en bij te stellen waar nodig;
6. Op thema's die voor Bernheze van wezenlijk belang zijn treden we in de regio op als eigenaar of samenwerkingspartner. Voor andere zaken durven we de regie uit handen te geven en vervullen we de rol van adviseur of informant (Bernheze in de Regio: Reflectie op samenwerking, 2023).

1.3 Uitvoeringsprogramma

1.3.1 Proces

Voor het Breed Maatschappelijk Beleid hebben we vier strategische doelstellingen geformuleerd; 3 inhoudelijke doelstellingen en 1 procesmatige doelstelling. Deze doelstellingen werken we samen met inwoners en maatschappelijke partners uit in een uitvoeringsprogramma dat iedere anderhalf jaar wordt geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Het uitvoeringsprogramma focust op de lokale activiteiten. Regionale afspraken zijn anders vastgelegd. We werken op basis van programmatisch creëren (zie paragraaf 1.3.2). 'We' in de uitvoering is dan ook nadrukkelijk de gemeenschap Bernheze: inwoners, maatschappelijke partners en gemeente.

1.3.2 Veranderkundige aanpak

We kiezen als proces de aanpak van programmatisch creëren. Dit doen we omdat we het uitvoeringsprogramma van het Breed Maatschappelijk Beleid, de manier van samenwerken en de monitoring van het beleid als een ontwikkelproces zien. Dit wordt gedurende de 6-jarige looptijd van het beleid verfijnd.

Om vanuit een gedeelde visie en strategie het brede maatschappelijke beleid te kunnen implementeren en borgen, worden steeds deze vier aspecten bij iedere evaluatie bekeken en waar nodig bijgesteld:

- 1) **Vormkracht:** hoe loopt het proces, zijn de methodes en procedures helpend aan de doelstellingen, is er behoefte aan extra ondersteuning? Hoe bewaken we de voortgang van het beleid, hoe gaan we om met de verwachtingen van alle betrokkenen, worden er heldere afspraken gemaakt en opgevolgd? Ook het betrekken van inwoners en maatschappelijke partners, afstemming met aanpalende domeinen en communicatieplannen horen bij deze kant.
- 2) **Samenwerkingskracht:** hoe werken we samen, is de communicatie duidelijk en voldoende, wordt er voldoende vanuit vertrouwen gewerkt, is er voldoende samenhang tussen beleid en uitvoering en worden de activiteiten in het uitvoeringsplan vanuit integraliteit opgepakt?
- 3) **Persoonlijke kracht:** dit gaat over de motivatie, het draagvlak en de mate waarin alle betrokkenen binnen het beleid zich verbonden voelen. Dit draagvlak wordt gevoed door het betrekken van de inwoners en maatschappelijke partners, maar ook door het verbeelden van een aansprekende en toekomstgerichte visie die wordt vertaald in concrete doelen en resultaten.
- 4) **Voedingskracht:** gaat over het waarom van het beleid. Sluiten de missie en doelstellingen nog steeds aan bij de bedoeling van het beleid, ervaren de inwoners voldoende ondersteuning en eigenaarschap?

De vier aspecten zullen moeten samenkomen binnen de strategie en doelstellingen van het domein. De flexibiliteit van het 'programmatisch creëren' biedt hiervoor de mogelijkheid. Tot slot leent de aanpak van programmatisch creëren zich uitstekend voor de verdere ontwikkeling van de aanpak samen met inwoners en maatschappelijke partners. Bij alle vier de aspecten worden de resultaten van de uitvoering gebruikt om de strategie en visie rondom het Breed Maatschappelijk Beleid verder vorm te geven. We betrekken inwoners en maatschappelijke partners actief in het hele proces en zoeken aansluiting bij aanpalende domeinen. Hierbij streven we steeds naar een optimale samenwerking waar dat mogelijk is.

Het gaat hierbij om vijf 'hoe' vragen:

1. Hoe ontwikkelen we een dienstverlening met toegevoegde waarde voor de inwoners waarbij de uitvoering ondersteunend is aan de doelstellingen?
2. Hoe leren we samenwerkingspartners (inwoners en maatschappelijke partners) beter begrijpen?
3. Hoe stellen we gezamenlijk de vraagbehoefte van de inwoners vast?
4. Hoe richten we processen en procedures effectief in?
5. Hoe implementeren en integreren we die in de praktijk van de dag?

1.3.3 Communicatie

Met dit Breed Maatschappelijk Beleid willen we graag bereiken dat onze inwoners en maatschappelijke partners betrokken zijn en de ruimte krijgen om mee te denken, te doen en te

beslissen. Daarvoor is het noodzakelijk dat de inwoners, en onze maatschappelijke partners zelf de opgave zien, de effecten ervaren van de activiteiten en er mee aan de slag kunnen. Binnen dit traject pakt de gemeente steeds verschillende rollen oppakken om het proces zo goed mogelijk te ondersteunen. Deze stappen kunnen niet zonder een goede communicatie en korte lijnen. En dat begint met goede, tijdige en relevante informatie.

1. Dat betekent dat we open en eerlijk zijn over (eerder) genomen besluiten, die het speelveld bepalen. We maken expliciet welke keuzemogelijkheden we zien, wat de impact daarvan is op belanghebbenden en welke afwegingen we samen kunnen maken.
2. We laten zien welke afwegingen we maken, in welke fase van de besluitvorming. En we nemen waar mogelijk samen de beslissing. Als dat niet mogelijk is, zijn wij duidelijk over de verwachtingen en mogelijkheden
3. We sluiten in woord en beeld aan bij waar de inwoners zich in herkennen. We gebruiken kanalen waar de inwoners te vinden zijn. We maken samen inzichtelijk wat de resultaten van het uitvoeringsplan zijn, in cijfers, beelden en verhalen.

De communicatie over het Breed Maatschappelijk Beleid dient bij te dragen aan een gezamenlijke taal en uitleg over wat we met elkaar willen bereiken en ondersteunen om afstemming tussen alle betrokkenen over de activiteiten en besluiten te vergemakkelijken.

We streven naar een brede vertegenwoordiging van onze inwoners. We hebben ook oog voor de inwoners die we niet gemakkelijk kunnen bereiken. We maken daarbij afwegingen in bereikbaarheid, toegankelijkheid, begrijpelijkheid en herkenbaarheid van de communicatie en participatiemogelijkheden.

1.3.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 geeft inzicht in de aanleiding voor het Breed Maatschappelijk Beleid, de missie, ambities, uitgangspunten en (wettelijke) kaders die de koers van het Breed Maatschappelijk bepalen. Ook wordt het proces toegelicht dat ervoor gaat zorgen dat de ambities waargemaakt worden. Hoofdstuk 2 beschrijft uit welke recente participatietrajecten resultaten zijn gebruikt die van toepassing zijn op het sociale domein, en daarmee waardevolle input hebben geleverd om te komen tot dit Breed Maatschappelijk Beleid. Hoofdstuk 3 geeft een beeld van het Bernheze anno 2023 en schetst de landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen die van invloed zijn op het beleid. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 het uitgangspunt van het beleid genoemd en de doelen worden gepresenteerd voor de periode 2023 – 2028. In hoofdstuk 5 wordt het eerste doel 'Iedereen kan (blijven) meedoen en draagt bij naar vermogen' uitgelegd. De huidige situatie wordt geschetst en de acties die gekoppeld zijn aan deze doelstelling worden daarbij weergegeven. Hoofdstuk 6 laat dit zien voor de doelstelling 'Iedereen kan (lokaal) ontspannen en ontmoeten. Hoofdstuk 7 voor de doelstelling 'Iedereen kan zich optimaal ontwikkelen en ontplooien en Hoofdstuk 8 voor de procesdoelstelling 'We werken samen vanuit integrale verantwoordelijkheid met onze inwoners en maatschappelijke partners'.

Vervolgens geeft hoofdstuk 9 inzicht in de huidige begroting en de middelen die beschikbaar zijn voor het sociale domein en, voor zover bekend, de toekomst. Ook wordt het belang van en de randvoorwaarden voor goede monitoring en evaluatie besproken.

Hoofdstuk 2 – Participatie inwoners en maatschappelijke partners

2.1 Huidige situatie

Gemeenten hebben vaste structuren om inspraak van inwoners en cliënten te organiseren. Dit gebeurt voornamelijk met adviesraden en cliëntenraden. Dit zijn formele vormen, met vaak een vaste structuur en ingebed in de beleidscyclus. Hoe waardevol deze structurele overleggen ook zijn, ze voldoen niet altijd meer aan een brede vertegenwoordiging van onze inwoners. De verhoudingen tussen (lokale) overheid en inwoner zijn veranderd. Inwoners zijn bovendien veel mondiger geworden. We vinden het essentieel dat een brede vertegenwoordiging van inwoners en maatschappelijke partners de ruimte krijgt om mee te denken, te doen of te beslissen. We richten het participatietraject zoveel mogelijk op maat in. Hierbij volgen we de ontwikkeling op participatie gemeente breed zodat iedereen die participeert met zo min mogelijk inspanning zo effectief mogelijk op diverse beleidsterreinen invloed kan uitoefenen. Het is belangrijk om onze kernnetwerken hier te benoemen. Participatie van inwoners werkt het beste als de inwoners zelf de opgave zien, de effecten ervaren en ermee aan de slag willen. Onze kernnetwerken spelen hierin een belangrijke rol.

2.2 Participatietrajecten

Bij het opstellen van dit beleid is gebruik gemaakt van bestaande recente participatietrajecten met onze inwoners en maatschappelijke partners, over onderwerpen die het sociaal domein raken of overlappen. Bijvoorbeeld het participatietraject rondom de Omgevingsvisie. De resultaten uit deze trajecten zijn uitgangspunten geweest om de strategische doelstellingen voor dit Breed Maatschappelijk Beleid te bepalen. Bij de evaluatie per 1,5 jaar van het uitvoeringsprogramma wordt gestreefd naar volledige inbreng vanuit inwoners en maatschappelijke partners.

Op 16 januari 2023 heeft een bijeenkomst met de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) en Commissie Maatschappelijke zaken van de gemeente plaatsgevonden. Hierin hebben we diverse aspecten van het sociaal domein belicht en hebben de aanwezigen input geleverd voor het nieuwe beleid.

2.2.1 Omgevingsvisie

In de tweede helft van 2021 is, tijdens verschillende soorten participatiemomenten, geïnventariseerd (door middel van enquêtes, diverse dialoogsessies, wedstrijden) wat de inwoners van Bernheze (jeugd en volwassenen), ondernemers, medewerkers van overheden, medewerkers van hulpdiensten, raadsleden en partnerorganisaties aan dromen, ambities en ideeën hebben, die een antwoord zijn op de grote opgaven als klimaat, energie, biodiversiteit, landbouw, circulariteit etc. voor onze gemeente. De oogst uit die themabijeenkomsten zijn vertaald in vijf thema's: gezonde leefomgeving, leefbare kernen, klimaatbestendig en herstel biodiversiteit, vitale landbouw en economie, kwaliteit landschap en erfgoed. Op 15 februari 2023 is in een dialoogbijeenkomst

met partnerorganisaties verder gesproken over de omgevingsvisie en deze thema's. Ook heeft een verdiepende sessie over gezondheid plaatsgevonden. Voor dit beleidsstuk concentreren we ons op de input die is gekomen op de thema's Gezonde leefomgeving en Leefbare kernen. Deze zijn voor het maatschappelijk domein zeer relevant.

Gezonde leefomgeving

Een gezonde leefomgeving bevordert de fysieke, sociale en mentale gezondheid van inwoners. Gezondheid wordt gedefinieerd als het vermogen dat iemand heeft om veerkrachtig te zijn, regie te voeren en zich aan te passen. Uit de inventarisatie kwam naar voren dat het belangrijk is om gezond te blijven, er activiteiten zijn voor jong en oud, dat iedereen moet kunnen meedoen en dat we mensen moeten stimuleren om elkaar te ontmoeten.

Leefbare kernen

Uit de inventarisatie kwam naar voren dat het belangrijk is dat elke kern voldoende voorzieningen heeft voor gebruik door 'eigen' kern. Denk daarbij aan voorzieningen voor ontmoeten, maar ook voor zorg. Om de kernen leefbaar te houden zien de bewoners ook dat daarvoor een groot vrijwilligersnetwerk van belang is, dat bewoners zelf betrokken moeten blijven bij (sport)verenigingen in de kernen, iedereen gelijkwaardig is en gelijke kansen moet hebben. Dit uitgangspunt sluit naadloos aan bij de ambities die het college heeft verwoord in het bestuursprogramma Samen Bouwen aan een Veerkrachtig Bernheze.

2.2.2 Kernnetwerken sociaal domein

Kernnetwerken (voorheen: Burgerinitiatieven welzijn en zorg) zijn belangrijk voor de gemeente. Zij zijn een samenhangend vrijwilligersinitiatief van inwoners voor inwoners. Ze dragen zorg voor een sterke sociale basis waar inwoners naar elkaar omkijken en voor elkaar zorgen.

Vanaf de zomer van 2021 heeft de gemeente diverse gesprekken gevoerd met de verschillende kernnetwerken. ONS welzijn sloot hierbij ook aan. Doel van de gesprekken was om te inventariseren wat Kernnetwerken doen voor de inwoners in de kernen en hoe zij een gelijkwaardige subsidiering voor zich zien. De input uit deze gesprekken waren belangrijke input bij het schrijven van dit Breed Maatschappelijk Beleid.

Uit de gesprekken blijkt dat de kernnetwerken "zelf aan het stuur staan" om te bepalen welke activiteiten het best aansluiten bij de behoeftes in de eigen kern. Er is dus sprake van maatwerk. De gemeente bepaalt de kaders en daarbinnen is ruimte om te schuiven in activiteiten en vernieuwing.

Hoofdstuk 3 – Trends en ontwikkelingen

We kunnen het werk dat we doen niet los zien van maatschappelijke trends en ontwikkelingen. Het gaat hierbij om landelijke, regionale en lokale trends en ontwikkelingen. Dit houdt in dat ons beleid dynamisch is en onderhevig aan veranderingen in onze maatschappij. Onderstaande trends en ontwikkelingen zijn op dit moment van belang en geven waar mogelijk ook een beeld van het Bernheze anno 2023.

3.1 Onze gemeente

De gemeente Bernheze telt ruim 32.000 inwoners en telt vijf kernen: Heesch, Heeswijk-Dinther, Loosbroek, Nistelrode en Vorstenbosch. Naar verwachting neemt het aantal inwoners van Bernheze tot 2040 toe met 7,9% (Staat van Bernheze, 2022).

Bernheze is vooral een woongemeente en niet in de eerste plaats een werkgemeente. De gemeente Bernheze is bovendien een sterk vergrijzende gemeente. Volgens voorspellingen is in 2040 29% van onze inwoners 65 jaar of ouder (2023: 22,1% Bernheze en 20,2% landelijk gemiddelde¹). De verwachting is dat in 2040 het aantal 75-plussers naar 17,4% is gestegen¹. De voorspelling is dat mede hierdoor ook het aantal Wmo-gebruikers in de periode 2023-2028 sterk gaat toenemen (2027 +15%)². Door de sterke toename van het aantal eenpersoonshuishoudens is er bovendien sprake van gezinsverdunning. Het aantal huishoudens neemt daarmee toe.

In Bernheze zijn veel inwoners actief betrokken bij de gemeenschap. De ervaren sociale samenhang in de buurt is vergeleken met de regio hoog. Dit moeten en willen we koesteren. Gelijktijdig zien we dat we ons wel moeten inspannen om de verbondenheid in de kernen te behouden. In onderstaande link zien we bijvoorbeeld dat eenzaamheid een punt van aandacht blijft. <https://brabantscan.nl/dashboard/brabantse-omgevingsscan--bros-/sociale-samenhang>

We hebben in alle kernen een verscheidenheid aan samenwerkingsverbanden tussen vrijwilligers- en professionele organisaties. Deze en onderstaande trends en ontwikkelingen hebben impact op de manier waarop we onze samenleving moeten gaan inrichten en de rol die wij als gemeente kunnen pakken. De behoefte aan zorg neemt naar waarschijnlijkheid steeds verder toe. Meer dan ooit is het noodzakelijk om alle domeinen aan elkaar te verbinden en het vooral samen te gaan doen. Samen zijn we buitengewoon goed!

¹ [Ouderen \(cbs.nl\)](https://cbs.nl)

3.2. Inclusieve en toegankelijke samenleving

Inclusiviteit, diversiteit en gelijkwaardigheid zijn belangrijk in onze samenleving. Het is als overheid belangrijk om er voor iedereen in de samenleving te zijn. In de afgelopen jaren was dit niet altijd het geval, een voorbeeld hiervan is de toeslagen affaire. We willen als gemeente inzetten op een samenleving die inclusief is en toegankelijk voor iedereen. Daarvoor is het belangrijk dat we in ons beleid rekening houden met alle groepen in de samenleving. Daarnaast zetten we ook binnen onze eigen organisatie in op inclusiviteit, diversiteit en gelijkwaardigheid.

Met onder andere de ondertekening van het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking in 2016, heeft Nederland zich geconformeerd aan inclusie. De bedoeling van dit verdrag is dat de samenleving ervoor zorgt dat mensen met een beperking zoveel mogelijk mee kunnen doen aan de samenleving. Gemeenten moeten passende maatregelen nemen zodat personen met een beperking zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven. Aanpassingen om Nederland toegankelijker te maken zijn geen extra service, maar een vanzelfsprekendheid. Toegankelijkheid is de norm en ontoegankelijkheid de uitzondering. Inclusiviteit geldt niet alleen voor mensen met een beperking, maar ook voor mensen die zich anders voelen dan de norm. In Bernheze hoort iedereen erbij.

3.3. Huisvesting en ondersteuning voor verschillende doelgroepen

De krapte op de woningmarkt en de verwachte toename van huishoudens is niet alleen landelijk maar ook lokaal te merken. Deze woningbouwopgave is nauw verbonden met de huisvestingsvraagstukken van al onze inwoners, van starters op de huizenmarkt tot senioren met een zorgvraag. In het bijzonder hebben gemeenten een verantwoordelijkheid voor kwetsbare doelgroepen, zoals onze jongeren en inwoners die om uiteenlopende redenen met spoed op zoek zijn naar een woning hebben het moeilijk op de woningmarkt. Denk hierbij aan internationale werknemers, statushouders, mensen na een scheiding of na een periode van maatschappelijke opvang of beschermd wonen.

3.3.1. Van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis en Maatschappelijke Opvang

Als alles volgens plan verloopt wordt per 1 januari 2025 de verantwoordelijkheid voor Beschermd Wonen verder gedecentraliseerd van de centrumgemeenten naar de individuele gemeenten afzonderlijk. Die doordecentralisatie komt met de opdracht om in regionaal verband voor een adequaat voorzieningenniveau te zorgen. In de regio Brabant Noord-oost is ervoor gekozen om 'op de oude voet' verder te gaan. Hiertoe wordt de centrumregeling Wmo uitgebreid met de opdracht Beschermd Wonen. Het hiervoor opgestelde Koersdocument Inwoners met een psychische kwetsbaarheid 2024-2028 maakt een duidelijk onderscheid tussen zaken die in het kader van de centrumregeling (gemeente Oss) worden opgepakt en het basisniveau dat een verantwoordelijkheid is van iedere afzonderlijke gemeente. Dat betekent dat Bernheze moet bouwen aan passende steunstructuren en randvoorwaarden in de kernen en wijken, zodat inwoners met een psychische kwetsbaarheid zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.

3.3.2 Instroom vluchtelingen en statushouders

In de loop van 2022 begon de asielketen vast te lopen. In de jaren daarvoor was de instroom van asielzoekers, mede door Corona, gestagneerd. Het aantal opvangplekken voor asiel werd afgeschaald. Maar na Corona liep de instroom van asielzoekers weer op. Dit is versterkt door de oorlog in Oekraïne.

Naast de grotere instroom van asielzoekers is er ook sprake van een vertraagde doorstroom van statushouders (vergunninghouders) vanwege het woningtekort. De verhoogde instroom asielzoekers, naast de grote vraag van opvangplekken voor Oekraïense vluchtelingen, leidde tot een opvangcrisis en het opschalen naar een nationale crisisstructuur.

Voor Bernheze ligt er de komende periode een grote opgave van opvang asielzoekers, een fors hoge(re) instroom van statushouders en daarnaast andere opvang van doelgroepen uit de maatschappelijke opvang. In deze opgave speelt een huisvestingsvraagstuk en speelt ook het leveren van zorg en ondersteuning aan bovengenoemde doelgroepen een rol.

3.4. Gezondheid

Eind 2022 hebben diverse landelijke partijen het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ondertekend en bekrachtigd. Deze twee akkoorden zijn de basis voor het versterken van de relatie tussen het medische en het sociale domein. Het doel is om voor de toekomst de zorg goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040 met weerbare gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis.

Aanvullend daarop is het programma wonen, ondersteuning en zorg voor ouderen (WOZO). Het doel hiervan is dat ondersteuning en zorg zich aanpassen aan de voorkeur van ouderen om zo lang mogelijk regie op het eigen leven te houden en dat zware, complexe zorgvragen zo lang mogelijk worden uitgesteld of zelfs worden voorkomen.

3.5. Omgevingswet

Met de komst van de Omgevingswet op 1 januari 2024, krijgt de gemeente meer ruimte en mogelijkheden om expliciet en vroegtijdig gezondheid en toegankelijkheid te betrekken bij ruimtelijke planvorming. Gezondheid in de fysieke leefomgeving komt op verschillende plekken terug. In landelijk beleid, waaronder het GALA, is een gezonde fysieke leefomgeving een speerpunt. In Bernheze koppelen we nadrukkelijk gezondheid en de omgevingsvisie aan elkaar en we zorgen dat de omgevingsvisie en het Breed Maatschappelijk Beleid wat betreft een gezonde leefomgeving aan elkaar geknoopt worden. Zo vraagt bijvoorbeeld de aanwezigheid van

akkerbouw, tuinbouw en veehouderijen in onze gemeente vragen om aandacht voor de ervaren zorgen rondom gezondheid².

3.6 Ontwikkelingen jeugd

3.6.1 Landelijke Hervormingsagenda Jeugd

Het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten(vertegenwoordigers), professionals en de VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten) stellen samen de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 op. Het huidige jeugdstelsel is niet houdbaar. Daarom werken deze 5 partijen – de vijfhoek – aan de hervormingsagenda om de hulpverlening te verbeteren en het jeugdstelsel beter beheersbaar te maken.

De Hervormingsagenda Jeugd bevat een groot pakket afspraken om de jeugdhulp te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Daarbij wordt van alle partijen inzet verwacht. Gemeenten en het rijk gaan structureel investeren in de landelijke kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Ook komt er een aanpassing van de Jeugdwet, waardoor duidelijker wordt waarvoor kinderen en ouders hulp kunnen krijgen. Volgens de afspraken in de agenda zijn gemeenten verplicht bepaalde specialistische zorg regionaal in te kopen. Het doel is dat deze zorg beter beschikbaar is en blijft. Er is minder papierwerk en administratie nodig, zodat medewerkers daar zo min mogelijk tijd aan kwijt zijn. Ook worden lokale teams van ONS welzijn versterkt. Deze teams zijn wijkteams voor jeugd en volwassenen. In Bernheze hebben we twee teams (één voor Heesch en één voor de overige kernen). Daarnaast moet betere samenwerking met bijvoorbeeld het onderwijs ervoor zorgen dat kinderen en jongeren meer met collectieve voorzieningen worden ondersteund. Uithuisplaatsingen willen we zoveel mogelijk voorkomen en terugdringen. De beweging is van specialisatie richting preventie en van gericht op het individu naar een gezinsgerichte aanpak. Dit vraagt inzet van alle partijen.

Regionaal verwerken we de Hervormingsagenda in het nieuwe regionale beleidsprogramma 2024 en verder dat nu wordt opgesteld. De VNG met een handreiking voor gemeenten ter ondersteuning van de implementatie van de Hervormingsagenda opgesteld.

Gezien de genoemde beweging richting preventief en collectief verwachten we meer taken voor onze toegang. Ook het gezinsgericht werken maakt dat onze wijkteams waarschijnlijk langer en meer betrokken zullen blijven binnen een gezin.

3.6.2 Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming dat in opdracht van de ministeries van Justitie & Veiligheid, Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) is ontwikkeld, biedt perspectief hoe de jeugdbeschermingsketen er slimmer en effectiever uit kan zien. Het belang van kind en gezin staat hierin centraal. Het toekomstscenario schetst op hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er over zo'n 5 tot 10 jaar uit zou kunnen zien. Het scenario komt hiermee tegemoet aan wat de meest kwetsbare kinderen, gezinnen en huishoudens nodig hebben en heeft een brede blik van 0-100 jaar. Het betekent een grote innovatie en verandering in de jeugdbeschermingsketen waarbij wordt overgestapt van een kind- naar een gezinsgerichte benadering. Van een estafettemodel waar meerdere organisaties het stokje

² [Brabantse Omgevingsscan \(BrOS\) - OMGEVINGSVEILIGHEID - Bernheze \(brabantscan.nl\)](https://brabantscan.nl)

doorgeven naar een teammodel. Van verschillende professionals in een gezin naar één vertrouwd gezicht. Kennis en deskundigheid op het gebied van zorg en veiligheid worden samengebracht.

De toegang moet worden versterkt met expertise rondom veiligheid en bescherming. Zij krijgen met een nieuw te vormen regionaal veiligheidsteam een centrale rol in de nieuwe werkwijze.

3.7 Veranderingen en ontwikkelingen Participatiewet

De vele toeslagen en minimaregelingen lopen niet perfect samen. Met de verhoging van het minimuminkomen om de inflatie en energiecrisis op te vangen ontstaan er in de praktijk al problemen. Enerzijds zien we een laag werkloosheidspercentage binnen Bernheze in vergelijking met gemeentes van een gelijke omvang (2,7% vs. 3.1%) ^[OB]. Anderzijds zien we dat in toenemende mate de mensen die een beroep doen op de Participatiewet ook een aanzienlijke problematiek met zich meedragen. Deze doelgroep vraagt een grote mate van investering op het gebied van scholing, werkervaring en persoonlijke ontwikkeling om mee te kunnen doen, en mee te blijven doen, aan de arbeidsmarkt. Daarbij blijft ook de doorwerking van de corona- en energiecrisis op onze inwoners, verenigingen en ondernemers de komende jaren voelbaar. In 2023 heeft de gemeente Bernheze:

- 288 mensen met een uitkering in het kader van de participatiewet of een IOAW (Wet Inkomensvoorziening en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers).
- 294 mensen die bijzondere bijstand hebben aangevraagd sinds begin 2023, waarvan 92 voor de energietoeslag.

3.7.1 Breed Offensief

Met de Wet Uitvoeren Breed Offensief wordt beoogd om meer mensen met een arbeidsbeperking te begeleiden naar werk. Op 1 januari 2023 trad de wet op onderdelen al in werking, met ingang van 1 juli 2023 is de wet volledig in werking getreden. Deze wetswijziging betekent dat de Participatiewet en enkele andere wetten een aantal wijzigingen hebben ondergaan.

Voor Bernheze betekent dit dat de re-integratieverordening moet worden aangepast.

3.8 Zorg en veiligheid

Door de decentralisaties binnen het sociaal domein zijn de werkvelden van maatschappelijke ondersteuning & zorg en openbare orde & veiligheid verder bij elkaar gebracht. Dit is nog versterkt met de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd) die op 1 januari 2020 in werking traden. De Wvggz regelt de verplichte zorg voor mensen bij wie een psychische stoornis leidt tot gedrag dat ernstig nadeel (gevaar) veroorzaakt voor henzelf of voor anderen. De wet regelt dat de rechter in deze gevallen verplichte zorg kan opleggen. De Wzd regelt wanneer de rechter kan besluiten om mensen met dementie of een verstandelijke beperking verplicht op te nemen. Uitgangspunt in beide wetten is dat onvrijwillige zorg alleen wordt toegepast als het niet anders kan. Aangezien de rechter een zorgmachtiging voor de Wzd alleen toekent als vrijwillige hulp niet meer mogelijk is, spelen onze consultants als de toegang tot vrijwillige zorg en ondersteuning hierin een belangrijke rol.

Een zorgmachtiging voor de Wvrgz is per definitie tijdelijk en gericht op normaliseren. Aangezien er na beëindiging van een zorgmachtiging meestal vrijwillige hulp of ondersteuning nodig is, spelen onze consulenten ook hierin een belangrijke rol. Zij vormen immers de toegang tot vrijwillige hulp en ondersteuning. Aangezien 'verwarde personen' ook op straat kunnen lopen, is een goede samenwerking en afstemming tussen onze handhavers, de politie, de maatschappelijk werkers van ONS welzijn en onze consulenten belangrijk. In een traject naar een zorgmachtiging (een verzoek aan de rechter om verplichte zorg op te leggen) en ook bij het beëindigen van die verplichte zorg.

Hoofdstuk 4 – Breed Maatschappelijk Beleid

4.1 Breed Maatschappelijk Beleid

Het Breed Maatschappelijk Beleid heeft als uitgangspunt positieve gezondheid. Om onze missie te realiseren, in te spelen op trends en ontwikkelingen in de maatschappij en rekening te houden met Bernheze anno 2023, gaan we aan de slag met het realiseren van de volgende doelen:

1. Iedereen kan (blijven) meedoen en draagt bij naar vermogen;
2. Iedereen kan lokaal ontspannen en ontmoeten;
3. Iedereen kan zich optimaal ontwikkelen en ontplooien;
4. We werken samen vanuit integrale verantwoordelijkheid met onze inwoners en maatschappelijke partners.

In navolging op de programmalijnen is er behoefte om de integrale aanpak nu breder op te pakken. We kiezen ervoor om alle beleidsterreinen binnen het Sociaal Domein met elkaar te verbinden en de doelstellingen terug te brengen naar 3 inhoudelijke strategische en 1 procesdoelstelling. Deze doelstellingen worden vervolgens verder uitgewerkt in operationele doelstellingen en concrete acties. De operationele doelstellingen en acties vormen samen het uitvoeringsprogramma, wat iedere 1,5 jaar wordt vastgesteld met inwoners en maatschappelijke partners. Voor deze doelstellingen benoemen we resultaten en indicatoren om te kunnen meten hoe we ervoor staan.

Zinvol te benoemen is dat het gezondheidsbeleid als separaat traject heeft gelopen naast dit Breed Maatschappelijk Beleid. Dit houdt in dat de speerpunten voor het gezondheidsbeleid al zijn bepaald. Deze verwerken we op een effectieve en efficiënte manier in dit Breed Maatschappelijk Beleid. Op basis van data en bijeenkomsten zijn de volgende vier speerpunten voor gezondheid geformuleerd:

1. Gezonde leefstijl (terugdringen overgewicht, roken, alcohol- en middelengebruik);
2. Eenzaamheid en mentale gezondheid;
3. Gezonde fysieke en sociale leefomgeving;
4. Vitaal ouder worden.

4.2 Afbakening beleid

In dit Breed Maatschappelijke Beleid brengen we veel beleidsrichtingen samen. Door de integrale samenwerking geeft dat ons uiteindelijk mogelijkheden om effectiever en efficiënter om te springen met de beschikbare middelen en inzet. Maar deze aanpak vraagt ook een investering om het mogelijk te maken. Dat betekent ook dat we keuzes moeten maken.

We leggen in dit beleidskader ook dwarsverbanden en verwijzingen naar ander beleid. Voor een aantal zaken verwijzen we bijvoorbeeld naar het Sportakkoord of de Omgevingsvisie.

Per strategische doelstelling geven we in het uitvoeringsprogramma aan waar de prioritering ligt. In het uitvoeringsprogramma geven we aan wat de wettelijke verplichtingen en reguliere taken zijn en welke activiteiten gericht zijn op de realisatie van de doelstellingen zoals geformuleerd in het Breed Maatschappelijk Beleid in de komende 6 jaar.

4.3 Regionale samenwerking

Veel van onze wettelijke taken worden in regionaal verband opgepakt. We hebben ervoor gekozen om regionale taken niet in het Brede Maatschappelijk Beleid en uitvoeringsprogramma op te nemen, met uitzondering van de taken die lokaal opgepakt worden. Zo kopen we bijvoorbeeld gespecialiseerde jeugdzorg en Beschermd Wonen regionaal in. Beleid met betrekking tot dit zorglandschap worden dus niet opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Dit Breed Maatschappelijk Beleid geeft ons wel concrete handvaten over hoe wij in de regio willen praten, meedenken en sturen als het gaat over brede gezondheid.

4.4 Prioritering

De huidige tijd vraagt meer dan ooit om prioritering. We hebben personeelstekorten bij o.a. zorgaanbieders en samenwerkende partners en we krijgen als gemeentelijke overheid steeds meer taken. Als gemeente kunnen we niet blijven uitstellen, we moeten keuzes maken. Keuzes maken doen we door middel van onder andere data, trends en ontwikkelingen. We kiezen de belangrijkste thema's voor Bernheze en zetten daar in dit Breed Maatschappelijk Beleid op in. De prioritering in het uitvoeringsprogramma bepalen we samen met onze inwoners en maatschappelijke partners.

We realiseren ons dat we de prioritering moeten heroverwegen bij een crisis of andere belangrijke ontwikkelingen, maar we streven ook naar duidelijke keuzes. Dit betekent ook dat dan bij andere keuzes ook activiteiten komen te vervallen.

Het thema veerkracht/positieve gezondheid loopt als rode draad door dit Breed Maatschappelijk Beleid. Veerkracht is essentieel om met tegenslagen en veranderingen om te kunnen gaan. Het vergroot de zelfredzaamheid van onze inwoners. Veerkracht wordt voor een groot gedeelte bepaald door de (individuele) hulpbronnen waarover iemand kan beschikken. Tegelijkertijd geloven we ook dat veerkrachtige gemeenschappen (samenredzaamheid) een zeer belangrijke rol spelen in de zelfredzaamheid van onze inwoners. Ons doel is dan ook dat iedereen in Bernheze veerkrachtig is. We zetten in op het met elkaar creëren van de juiste randvoorwaarden.

Samen op de tandem

De samenwerking met de gemeente in het kader van het Breed Maatschappelijk Beleid is te vergelijken als samen op de tandem zitten.

We trappen dan allebei. De gemeente bepaalt welke richtingen er zijn en wij kiezen de soort routes die we rijden. Dus wij doen bijvoorbeeld alleen de duinen bostochten.

De gemeente zit achterop met het navigatiesysteem, wij (de samenleving) zitten voorop aan het stuur.

Als wij dan onverwacht afslaan omdat we in een bepaald gebied beter de weg weten, verwacht ik niet dat de gemeente stopt met trappen of zelfs gaat remmen.

De participatiemaatschappij betekent voor inwoners minder consumeren en meer participeren en voor de gemeente meer loslaten en evalueren.

Met dank aan Rudo Romijnders van Samen Heesch voor de inspiratie

Hoofdstuk 5 – Strategische doelstelling 1 - Iedereen kan (blijven) meedoen en draagt bij naar vermogen

5.1 Algemeen

Om veerkrachtig te kunnen zijn en je gezond en goed te voelen is het belangrijk dat je kan (blijven) meedoen. Bovendien is het van groot belang dat je dat kan doen naar vermogen. Samen met onze partners creëren we de juiste randvoorwaarden, zodat onze inwoners buitengewoon in Bernheze kunnen leven (zie 1.2.1 Missie). Deze doelstelling richt zich vooral op de persoonlijke veerkracht van onze inwoners.

We zorgen ervoor dat onze fysieke leefomgeving gezond is ingericht en zoeken hier nadrukkelijk de koppeling met het thema 'gezonde leefomgeving' in de omgevingsvisie. Voor onze inwoners is het daardoor eenvoudig om elkaar te ontmoeten in de buitenruimte, een gezond ommetje te maken, maar ook om in een mooie groene omgeving naar het werk te fietsen. We moedigen gezond gedrag graag aan! We dragen niet alleen ons steentje bij aan het terugdringen van overgewicht, het tegengaan van roken, alcohol- en middelengebruik, maar ook aan het bevorderen van een goede mentale gezondheid en het bestrijden van eenzaamheid.

Het bevorderen van een gezonde leefstijl doen we bovendien door in te zetten op preventie. We gaan voor een rookvrije generatie in 2040, het terugdringen van overgewicht en het verlagen van alcohol- en middelengebruik. Preventie gebruiken we ook om gezondheidsachterstanden te verkleinen. We zoeken hier nadrukkelijk de samenwerking met verschillende partners op.

Ook voor onze senioren is het belangrijk om gezond ouder te worden zodat ze mee kunnen blijven doen in onze gemeenschap. Bernheze heeft een sterk vergrijzende gemeenschap. We zetten daarom specifiek in op 'naar elkaar omkijken' en besteden extra aandacht aan kernnetwerken en steunstructuren van vrijwilligers en mantelzorgers. Bovendien richten we ons op de doelen die in het landelijk preventieakkoord zijn opgesteld en zorgen we voor een gezonde leefstijl en valpreventie. We schakelen nauw met de GGD, ONS welzijn en monitoren ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van ouderen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren. Vanzelfsprekend zijn we er ook voor mensen die het zelf niet redden. Zij kunnen een beroep doen op de Wmo.

Onze inwoners doen mee naar vermogen en geven zin aan hun leven door te werken, vrijwilligerswerk te doen of bijvoorbeeld lid te zijn van een vereniging. Door mee te doen ervaren onze inwoners dat ze zelf de regie hebben. We stimuleren eigen regie, maar hebben een vangnet voor mensen die het gewoon even niet lukt die regie te pakken.

Inwoners die een bijstandsuitkering ontvangen begeleiden we zoveel mogelijk naar werk. Zo kunnen ze zoveel mogelijk in hun eigen levensonderhoud voorzien én actief deelnemen aan de samenleving. Voor inwoners met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt, al dan niet vanwege een beperking, zetten we re-integratie instrumenten in zodat ze met enige hulp toch aan het arbeidsproces kunnen deelnemen. Dit uiteraard naar vermogen. Bij inwoners die (nog) niet aan het werk kunnen wordt ingezet op activering. Voor sommige inwoners is dit een tussenstap naar werk, voor andere inwoners is dit het hoogst haalbare. Met name naar de laatste groep gaat, met betrekking tot de ontwikkeling van activeringsinstrumenten, de komende periode de nodige

aandacht uit. Huidige activerings- instrumenten zijn bijvoorbeeld arbeidsvoorbereiding, hardlooppoject, vitaliteitstrajecten en begeleiding naar vrijwilligerswerk. Deze groep maakt een steeds groter deel uit van de groep die een uitkering ontvangt. Nieuwe activeringsinstrumenten worden momenteel ontwikkeld waarbij het zingeven aan het eigen bestaan centraal staat.

We zorgen ervoor dat de gemeente Bernheze een toegankelijke gemeente is. Toegankelijk is de norm en niet toegankelijk de uitzondering. We beschouwen dit daarom ook niet als een extra, maar gewoon als heel normaal. We zorgen ervoor dat sporten en bewegen toegankelijk is door bijvoorbeeld [Uniek Sporten](#) in te zetten.

‘Naar vermogen’ heeft ook een sterke relatie met armoede. En het zorgen voor bestaanszekerheid voor onze inwoners. Niet voor al onze inwoners is een gezonde leefstijl even toegankelijk. Gezond eten is niet altijd betaalbaar en ook een sportabonnement is vaak prijzig. We kunnen door openbaar groen goed in te richten gezondheidsverschillen verkleinen. Het realiseren van bijvoorbeeld pluktuinen en voedselbossen maakt gezonde voeding toegankelijker. Het aanleggen van mooie wandelroutes en beweegtuinen zijn toegankelijke manieren om in beweging te komen.

We blijven de samenwerking opzoeken met het Jeugdsportfonds en zorgen ervoor dat gezinnen ondersteuning krijgen voor deelname aan een sportclub als zij dit niet (volledig) zelf kunnen financieren. Op het gebied van sport verwijzen we in dit beleidskader voor verdere concretisering naar het sportakkoord Bernheze, en de uitvoeringsafspraken die worden gemaakt m.b.t. de inzet van combinatiefunctionarissen (beiden thema binnen de landelijke GALA/brede SPUK-aanpak). We zoeken de samenwerking op met relevante partners.

5.2 Huidige situatie

De algehele ervaren gezondheid in Bernheze is goed. Onze inwoners zijn wel bezorgd over de toename van infecties die van dieren op mensen worden overgedragen (zoönose) en de concentratie van fijnstof in de lucht. Alcoholgebruik is in onze gemeente een probleem. Er is een verhoogd gebruik van alcohol waar te nemen bij zowel jeugd als volwassenen. Een gezond gewicht en meer beweging zijn ook verbeterkansen; de percentages overgewicht en obesitas zijn toegenomen ten opzichte van 2016. Eenzaamheidsgevoelens zijn minder dan regionaal, maar bieden verbeterkansen. Veel mensen zijn zich sinds Covid-19 eenzamer gaan voelen. Landelijk en lokaal zijn er meer signalen van eenzaamheid en depressie bij met name jongeren. Een positief punt is dat de omgeving van onze gemeente wordt ervaren als groen en uitnodigend om te bewegen.

Per 1000 inwoners met een leeftijd tussen de 15 en 74 jaar nemen er gemiddeld 508 inwoners deel aan het arbeidsproces (waarstaatjegemeente.nl 2021) in de gemeente Bernheze. Werk en inkomen biedt inwoners een dagbesteding, welvaart en sociale interactie. Daarnaast zijn het doorslaggevende factoren voor inclusiviteit en de participatiesamenleving. De werkloosheid in Bernheze laat de laatste jaren een duidelijke daling zien. In 2018 was 4% van de inwoners van Bernheze zonder werk. In 2022 was dit nog 2,7%. (Bron: waarstaatjegemeente.nl).

In 2021 heeft 7,5% van de huishoudens van Bernheze te maken met een inkomen dat op of onder 120% van het sociaal minimum zit. Dat zijn 974 huishoudens. Hierbij is niet het vermogen meegerekend. De verwachting is dat er een groot aandeel ouderen met veel vermogen in deze cijfers zit. 1,9% van alle huishoudens heeft een groot risico op schulden. Daarmee is de gemeente

Bernheze de op 7 na best scorende gemeente in Nederland. Er zijn 6 gemeenten met een nog lager % inwoners met een risico op schulden. 9,8% van de inwoners heeft een gemiddeld risico op schulden. Dit is het laagste % van alle gemeenten in Nederland.

5.3. Wat willen we bereiken?

1. Iedereen is zoveel mogelijk zelfredzaam al dan niet met passende ondersteuning.
2. Iedereen in Bernheze moet zich gezond en veerkrachtig kunnen voelen.
3. Iedereen in Bernheze moet zich veilig kunnen voelen.

5.4 Wat gaan we daarvoor doen?

De acties die gekoppeld zijn aan deze doelstelling zijn verder in detail uitgewerkt in het uitvoeringsplan dat onderdeel is van dit beleid. In deze paragraaf schetsen we slechts de hoofdlijnen.

1. We zetten in op de eigen kracht van onze inwoners en bieden passende ondersteuning aan inwoners die dit nodig hebben.
 - a. We nemen drempels weg om gebruik te maken van gemeentelijke voorzieningen;
 - b. We stimuleren participatie door betaald of vrijwilligerswerk te doen;
 - c. We zetten in op financiële gezondheid van onze inwoners;
 - d. We verbreden de mogelijkheid voor vroegsignalering van bv eenzaamheid (bibliotheek, huisartsen, combinatiefunctionarissen, sportverenigingen etc.);
 - e. We ondersteunen mantelzorgers;
 - f. We vergroten de (sociale) weerbaarheid van mensen en zetten in op het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling;
 - g. We stellen een lokale inclusie agenda op.
2. Iedereen in Bernheze moet zich gezond en veerkrachtig kunnen voelen. We zetten in op gezondheid en veerkracht voor alle inwoners door het creëren van een preventie aanpak op de volgende gebieden:
 - a. Terugdringen overgewicht, roken, alcohol- en middelengebruik wordt teruggedrongen. We kiezen hierbij voor een preventieaanpak (JOGG, kansrijke start etc.);
 - b. We faciliteren ondersteuning gericht op mentale gezondheid en eenzaamheid (aanpak een tegen eenzaamheid);
 - c. We werken aan een dementievriendelijke gemeente;
 - d. We zetten in op valpreventie;
 - e. We ondersteunen ouders bij het bevorderen van een gezonde leefstijl voor hun kind;
 - f. We faciliteren gezonde scholen en sportverenigingen
 - g. We zetten in op een gezonde fysieke omgeving voor iedereen.
3. Iedereen in Bernheze moet zich veilig kunnen voelen
 - a. Vergroten weerbaarheid en voorkomen depressie met name gericht op jeugd;
 - b. Samen met onze maatschappelijke partners waarborgen we een veilige omgeving en het beschermen van kwetsbare individuen en groepen inwoners;
 - c. We vergroten de (sociale) weerbaarheid van mensen en zetten in op het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Hoofdstuk 6 – Strategische doelstelling 2 - Iedereen kan (lokaal) ontspannen en ontmoeten.

6.1 Algemeen

We zorgen ervoor dat onze inwoners (lokaal) kunnen ontspannen en ontmoeten. Deze doelstelling richt zich op het vergroten van gemeenschapskracht. We dragen op deze manier actief bij aan het terugdringen van eenzaamheid en het bevorderen van mentale gezondheid. We verbinden hier weer nadrukkelijk het fysieke en het sociale domein aan elkaar.

We ontwikkelen een breed aanbod op basis van de behoeften per kern. Dit doen we samen met onze inwoners (kernnetwerken) en is gericht op deelname vanuit onze gemeenschap. We doen dit door het stimuleren van integraal samenwerken tussen verschillende partijen. Op deze manier willen we ervoor zorgen dat verschillende organisaties een signaleringsfunctie kunnen uitoefenen. We hopen mensen te bereiken die normaliter niet zo snel deelnemen aan activiteiten. We willen ervoor zorgen dat iedereen laagdrempelig deel kan nemen aan diverse activiteiten. We verbreden de aanpak van vrijwilligerswerk om ervoor te zorgen dat iedereen kan ontspannen en ontmoeten.

Met het aanbod van verenigingen en Sociaal-Culturele Centra (SCC – voorheen gemeenschapshuis-) zorgen we ervoor dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten. Dit helpt bijvoorbeeld in het voorkomen van eenzaamheid. Echter, dat er aanbod is wil niet zeggen dat mensen hier ook gebruik van maken. Het “simpel” beschikbaar zijn en of vergroten van het aanbod is dan ook niet voldoende om het probleem van eenzaamheid aan te pakken. De komende jaren willen we dan ook stimuleren dat deze doelgroepen makkelijker bereikt worden.

6.2 Huidige situatie

We hebben maatschappelijke organisaties, (sport)verenigingen en inwonersinitiatieven die een bijdrage leveren aan het versterken van de veerkracht en aan een gezonde en zorgzame gemeenschap. We vinden het van belang deze organisaties en initiatieven te omarmen en te faciliteren. De SCC zijn een basisvoorziening voor het welzijn van onze inwoners. Ze zorgen voor verbinding en dragen, vooral in de kleine kernen, in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de kernen. Ze zijn bij uitstek de plaats waar verenigingen onderdak vinden, waar burgers elkaar ontmoeten, waar uiteenlopende maatschappelijke, educatieve, culturele en creatieve activiteiten plaatsvinden.

In Bernheze zijn 43,5% van alle mannen lid van een sportvereniging en 25,1 % van alle vrouwen. Deze cijfers liggen ruim boven het landelijk gemiddelde (resp. 31,8% en 16,8%).

De sociale betrokkenheid in Bernheze is groot. Veel van onze bewoners doen aan vrijwilligerswerk, 20% van de jeugd (12-18 jaar), 34% van de volwassenen (18-64 jaar) en 38% van de ouderen (65+) (bron GGD, cijfers van 2016). We merken de laatste jaren een afname van vrijwilligers in de leeftijdscategorie van 40 tot 60 jaar. Dat houdt in dat de groep vrijwilligers aan het

vergrijzen is. Om de activiteiten voor onze bewoners te kunnen (blijven) doen, willen we samen met onze inwoners manieren vinden om jonge mensen te betrekken bij het vrijwilligerswerk.

6.3 Wat willen we bereiken?

1. Inwoners van Bernheze moeten kunnen ontspannen en elkaar kunnen ontmoeten. Zowel gericht op jongeren en ouderen.
2. Binnen Bernheze zijn voldoende vrijwilligers actief om het ontspannen en ontmoeten in georganiseerde vorm te ondersteunen
3. Inwoners van Bernheze ervaren een hoge mate van sociale samenhang.

6.4 Wat gaan we daarvoor doen?

1. We faciliteren de inzet van inwonersinitiatief in kernnetwerken om de verbondenheid en sociale netwerken in de kernen te versterken.
2. De SCC in de 5 kernen zijn de plek waar sociale, culturele en maatschappelijke initiatieven plaatsvinden. We stimuleren de ontwikkeling van nieuw aanbod gericht op de behoeften van de inwoners. Hierbij is ook aandacht voor jongeren
3. In samenwerking met maatschappelijke partners en inwoners verbreden we de aanpak vrijwilligers voor het behoud, werven en waarderen van vrijwilligers met speciale aandacht voor de middengroep 40-60 jaar.
4. We activeren mensen (die het nog niet zijn) om sociaal actief te worden met inzet van re-integratie middelen.
5. We zetten de aanpak op armoede voort.
6. We zorgen ervoor dat mensen kunnen deelnemen aan sport en cultuurverenigingen
 - a. Investeren in cultuureducatie
 - b. Rijk verenigingsleven: blijven investeren in deelname aan cultuur/sportverenigingen

Hoofdstuk 7– Strategische doelstelling 3- Iedereen kan zich optimaal ontwikkelen en ontplooien

7.1 Algemeen

Iedereen moet zich optimaal naar behoefte kunnen ontwikkelen en ontplooien zodat de vaardigheden en capaciteiten van onze inwoners voldoende zijn om veerkrachtig om te kunnen gaan met de uitdagingen en mogelijkheden van de huidige maatschappij.

Onze jeugd is de toekomst. Zij bepalen hoe het Bernheze van morgen eruit komt te zien. Om ervoor te zorgen dat onze jeugd uit kan groeien tot zelfstandige volwassenen die de uitdagingen van het leven aankunnen investeren we in hen.

Ook andere doelgroepen hebben extra aandacht nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Hierbij valt te denken aan doelgroepen die vastlopen in de digitalisering van deze maatschappij, de instroom van doelgroepen die de taal niet beheersen en kwetsbare doelgroepen die met psychische

problemen geconfronteerd worden.

7.2 Huidige situatie

Met het merendeel van onze kinderen en jongeren gaat het goed. Zij groeien zorgeloos op. Zij wortelen zich in Bernheze door deelname aan het lokale verenigingsleven en contact met buurtgenoten, zij gaan naar school, halen een diploma en stromen in op de arbeidsmarkt.

Maar niet met iedere jeugdige gaat het even goed. In 2022 zijn er in Bernheze 6037 jeugdigen. 10% daarvan ontvangt jeugdhulp. In 2020 ontving nog 8,8% jeugdhulp. Bijvoorbeeld omdat ze niet in een veilige omgeving opgroeien of extra ondersteuning nodig hebben bij hun ontwikkeling om mee te kunnen (blijven) doen. Ook voor deze jongeren willen we het verschil maken. Het kader waarbinnen we dit moeten doen is complex. We staan landelijk, lokaal en regionaal voor de opgave om de ondersteuning aan jeugd beschikbaar en betaalbaar te houden. De instroom in specialistische jeugdhulp en speciaal onderwijs moet afnemen. Kinderen moeten waar mogelijk dichtbij huis zo goed mogelijk onderwijs volgen (passend onderwijs). Het jeugdstelsel moet eenvoudiger ingericht worden zodat jeugd en ouders hulp makkelijk kunnen vinden en terug kunnen vallen op een regisseur ook bij complexe casussen. (De landelijke Hervormingsagenda Jeugd richt zich op deze ontwikkeling zie paragraaf 3.7.1)

8,7% van alle leerlingen in Bernheze heeft een migratieachtergrond (zowel westers als niet westers) (waar staat je gemeente over het jaar 2021-2022). De groei van vluchtelingen uit Oekraïne zit hier nog niet in verwerkt.

De digitalisering van onze samenleving zet onverminderd door, in onze dienstverlening aan inwoners, in de arbeidsmarkt, of de wijze waarop we elkaar kunnen treffen. Zo kun je steeds meer dingen via internet regelen met de overheid, van je belastingen tot het verlengen van je rijbewijs. Niet voor alle inwoners is het gebruik van het internet en de digitale dienstverlening van de overheid een vanzelfsprekendheid. Dit vraagt ook steeds meer op het gebied van opleiding en

persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners en ondernemers. Samen met bibliotheken (Informatiepunt Digitale Overheid), onderwijs en PIM werkt blijven we inzetten op de ontwikkeling en ontplooiing van onze inwoners.

Vanuit het landelijk actieprogramma '*Tel mee met Taal 2016-2019*' heeft de gemeente Bernheze zich ingezet om laaggeletterdheid in de gemeente terug te dringen. Naar aanleiding van de aanbevelingen uit het *Aanvalsplan laaggeletterdheid (2018)* is in 2020 het *Uitvoeringsplan laaggeletterdheid* opgesteld voor de periode 2020-2022 en geëvalueerd. In de komende periode gaan we voor behoud van het relatief lage percentage laaggeletterdheid binnen Bernheze (Bernheze: 4%, landelijk 12% - 2019) en zetten we hier niet meer extra op in.

We streven naar een koppeling met het gemeentelijke programma dienstverlening.

7.3 Wat willen we bereiken?

1. Iedereen heeft gelijke kansen om zich te ontwikkelen.
2. Jeugd en ouders krijgen passende ondersteuning bij het opvoeden, deze ondersteuning is dichtbij, integraal en gezinsgericht.
3. Meer inwoners maken gebruik van de mogelijkheid om hun basisvaardigheden te versterken (digivaardig, taal- en rekenonderwijs etc.).

7.4 Wat gaan we daarvoor doen?

1. We bieden in samenwerking met onze maatschappelijke partners passend onderwijs en ondersteuning voor onze jeugd en kwetsbare doelgroepen.
2. We passen de nog te ontwikkelen leefwereldtoets toe. Dit is onderdeel van de Hervormingsagenda. Met de leefwereldtoets willen we ervaringen van jeugdigen en ouders ophalen en toetsen of de maatregelen leiden tot zichtbare verbeteringen in hun leefwereld.
3. We ondersteunen nieuwkomers bij het leren van de Nederlandse taal en de instroom in het reguliere onderwijs.
4. We ondersteunen iedereen die niet aan het reguliere arbeidsproces kunnen deelnemen.
5. We zorgen voor voldoende participatiemogelijkheden (betaald of vrijwilligerswerk) voor schooluitstromers en andere kwetsbare doelgroepen.
6. We zorgen ervoor dat zoveel mogelijk inwoners een zinvolle dagbesteding hebben.
7. We ondersteunen ouders en kinderen bij het opvoeden en opgroeien in de directe leefomgeving.
8. We ondersteunen het vergroten van digivaardigheden o.a. door de inzet van het informatiepunt Digitale Overheid

Hoofdstuk 8 – Strategische doelstelling 4 - We werken samen vanuit integrale verantwoordelijkheid met onze inwoners en maatschappelijke partners

8.1 Algemeen

Een integrale aanpak is noodzakelijk om een effectieve dienstverlening gericht op de behoeften van onze inwoners te kunnen faciliteren. De ontwikkeling van Wegwijzer als integrale toegang is hierin een belangrijke stap. Daarnaast vragen veel landelijke ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet en GALA en IZA, ook om een integrale aanpak.

Vanuit het perspectief van de inwoners betekent dit dat de afhandeling van vragen of het bieden van ondersteuning vanuit samenhang gebeurt. Inwoners ervaren hierdoor dat de oplossing aansluit bij hun persoonlijke situatie. Vanuit het perspectief van de professionals moet het mogelijk zijn om inhoudelijk oplossingen op elkaar af te kunnen stemmen zodat ze vanuit verschillende perspectieven tot een passende aanpak kunnen komen.

8.1.1 Integrale toegang Wegwijzer

Wegwijzer biedt, voor de bewoners van Bernheze, toegang tot antwoord op vragen op het gebied van wonen, werk, inkomen, zorg, opvoeden en welzijn. Hiervoor werkt Wegwijzer samen met de gemeente Meierijstad (voor verstrekken van bijstandsuitkeringen, bijzondere bijstand en minimaregelingen, re-integratie en schuldhulpverlening), ONS welzijn (sociaal werk en jeugdconsulenten) en de Wmo-consulenten in dienst van de gemeente Bernheze. Met Wegwijzer werken we aan een brede integrale vraagverduidelijking en zoeken we de verbinding met de kernen. We gaan nog meer inzetten op de integrale aanpak waarbij proactief de samenwerking met andere domeinen gezocht wordt. Wie betrokken moet zijn zal betrokken worden om te komen tot een maatwerk aanpak.

8.2 Huidige situatie

Dit integraal werken is in de praktijk vaak nog lastig. Samenwerken vanuit bijvoorbeeld de Participatiewet en de Wmo levert soms dilemma's op, bijvoorbeeld rondom de verhouding tussen handhaving en hulpverlening of tussen zorg en veiligheid. Het integraal werken betekent vooral dat er samenhang is in de aanpak tussen de verschillende elementen. Vanuit het perspectief van de inwoner, waarbij we aandacht hebben voor alle leefgebieden en vraagstukken waarmee onze inwoners worstelen. En, vanuit het perspectief van organisatie, waarbij de verschillende stakeholders en professionals binnen en buiten de gemeente samenwerken om tot een gezamenlijk plan te komen voor onze inwoners. Dit laatste vraagt ook om een culturele verandering.

Toegang Wegwijzer is dan ook huidige situatie, binnen de uitvoering van de drie wetten (Wmo, Jeugd en Participatiewet). Met dit Breed Maatschappelijk Beleid brengen we ook het beleid meer in samenhang.

8.3 Wat willen we bereiken?

1. Iedereen weet de weg te vinden naar de Toegang Wegwijzer.
2. De verbinding tussen beleid en uitvoering is versterkt.
3. We werken in 2028 meer integraal samen met andere domeinen binnen de gemeentelijke organisatie, met onze maatschappelijke partners en kernnetwerken. Onze doelstellingen staan met elkaar in verbinding.
4. Alle inwoners in een onveilige situatie hebben 1 lokale regievoerder en 1 veiligheidsplan waarmee passende hulp wordt gerealiseerd.
5. De samenwerking en coördinatie tussen zorg, jeugdzorg, politie en onderwijs is op elkaar afgestemd.

8.4 Wat gaan we hiervoor doen?

1. In 2028 is een integrale aanpak en uitvraag de reguliere werkwijze bij Wegwijzer.
2. We ontwikkelen (digitale) ondersteuning (AVE, TOPS, opleidingen etc).
3. We bouwen de overlegstructuur met maatschappij en relevante partijen uit.
4. We faciliteren de lokale kernnetwerken om integraal te werken.
5. We stimuleren de doorverwijzing van de kernnetwerken naar de Wegwijzer en vice versa

Hoofdstuk 9 – Financiën

9.1 Algemeen

In de huidige begroting zijn de financiële uitgaven van het sociaal domein opgenomen volgens de huidige werkwijze en beleid. Hier is nog geen rekening gehouden met het integrale karakter van het Breed Maatschappelijk Beleid waarmee we de link maken met andere beleidsvelden. Het streven is om dit tijdens de beleidsperiode 2023-2028 in te gaan bouwen, waardoor de financiële middelen effectiever ingezet kunnen worden. Bijvoorbeeld, voor het ontwikkelen van een gezonde leefomgeving kunnen middelen vanuit verschillende taakvelden en uit verschillende domeinen ingezet worden om een gezamenlijk doel te bereiken.

Het uitgangspunt is dat de uitvoering van het Breed Maatschappelijk Beleid 2023-2028 plaats vindt binnen de beschikbaar gestelde financiële middelen door de Raad. De uitgaven en inkomsten binnen het sociaal domein zijn als het ware in balans. Die balans is nog lastig te bewaken, bezuinigingen en investeringen in maatschappelijke opgaven moeten worden afgewogen. Door de groeiende uitdagingen en lasten kampt ook het sociale domein momenteel met de noodzaak van bezuinigingen. Bezuinigingen, wanneer nodig, vinden plaats daar waar het Breed Maatschappelijk Beleid het minst of niet wordt geraakt. Tegelijkertijd is het essentieel om te investeren in de maatschappelijke opgaven die we in dit beleid hebben geformuleerd. We realiseren ons dat de lasten soms ook voor de baten uit zullen gaan.

Naast de middelen opgenomen in de reguliere exploitatie, beschikt gemeente Bernheze over een grote reserve voor het sociaal domein en zijn onlangs de SPUK GALA/IZA middelen beschikbaar gekomen. De afgelopen jaren zijn de overschotten op de rijksmiddelen voor het Sociaal Domein toegevoegd aan de reserve Transitie. De insteek hierbij was om de ontvangen Rijksmiddelen uitsluitend in te zetten voor het sociaal domein. Eind 2022 was de stand van de reserve Transitie afgerond €14 miljoen. Deze reserve kan worden ingezet om incidentele tekorten en risico's op te vangen. Ook kan de reserve Transitie ingezet worden om eenmalige projecten met een onvoorwaardelijke einddatum te bekostigen. Deze reserve Transitie wordt met ingang van 2023 niet meer aangevuld. Met de vaststelling van de begroting 2023 is door de gemeenteraad besloten de oormerking van de rijksmiddelen sociaal domein los te laten.

Ook ontvangen we de komende jaren gelden beschikbaar gesteld via GALA/ IZA. De GALA middelen worden met name ingezet op interventies gericht op preventie. Dit past geheel binnen het Breed Maatschappelijk Beleid en de strategisch doelstellingen. Tot en met 2025 ontvangen we ongeveer €537.000,- per jaar. In 2026 is dit ongeveer €425.000,-. Een deel van de GALA middelen wordt hoogstwaarschijnlijk structureel van karakter. De IZA middelen, die door de centrumgemeente Den Bosch worden ontvangen, worden met name regionaal ingezet.

Kortom, reguliere activiteiten die al plaats hebben worden bekostigd vanuit de reguliere exploitatie en/of de SPUK GALA/ IZA middelen. Nieuwe activiteiten financieren we zo veel als mogelijk vanuit SPUK GALA /GALA/ IZA middelen, grotendeels al vastgelegd in het plan van aanpak SPUK GALA. Indien mogelijk maken we ook gebruik van de reserve Transitie. Zodra innovaties of nieuwe activiteiten succesvol zijn en vragen om een structurele inbedding, dragen we deze via de P&C-cyclus (Planning & Control cyclus) aan ter integrale afweging.

9.2 Financiële gevolgen van het Breed Maatschappelijk Beleid 2023-2028

Met als uitgangspunt lasten en baten in balans, staan we voor de uitdaging om de gestelde ambities ook te realiseren. Hieronder staan die activiteiten benoemd die vragen om inzet van extra middelen, waar mogelijk via de reserve Transities.

1.	Inzet van extra capaciteit om het uitvoeringsprogramma te faciliteren. De insteek is om de inhoudelijke voortgang van het programma binnen de huidige bezetting op te pakken. De extra taken die nodig zijn om het proces de eerste jaren te begeleiden vraagt om extra ondersteuning binnen het team. We verwachten in 2024 ondersteuning nodig te hebben bij het opzetten van de eerste evaluatie en de monitoring van het uitvoeringsprogramma.	€35.000,-	2024	Incidenteel
2.	Middelen om de communicatie over het uitvoeringsprogramma te delen onder inwoners en maatschappelijke partners.	€4.000,- €8.000,-	2023 2024	Incidenteel Incidenteel
3.	We zoeken actief ruimte om te kunnen experimenteren met inwoners en maatschappelijke partners. Voorstel is om hier op basis van de afspraken in het uitvoeringsprogramma financiering voor te reserveren. In de Kadernota 2025-2028 nemen we hier een voorstel voor op. In 2024 zorgen we voor de benodigde voorstellen.	pm		Structureel
4.	Digitalisering Wegwijzer en monitoring Breed Maatschappelijk Beleid 2023-2028, waaronder: Middelen voor het verbeteren van de websiteformulieren, zoals formulier leerlingenvervoer. Aankoop modules ten behoeve van monitoring Toegang Wegwijzer	€3.000,- €5.000,- €15.000,- €10.000,-	2023 2024 2024 2024	Incidenteel Incidenteel Incidenteel Structureel
	Totaal	€80.000,-		

In het investeringsplan is nog een investeringsbudget beschikbaar van €25.250,- . We moeten dan nog een bedrag reserveren voor de jaarlijkse kosten.

9.3 Reserve Sociaal Domein

De afgelopen jaren zijn de overschotten op de middelen voor het Sociaal Domein toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein. De insteek hierbij was om deze middelen beschikbaar te laten zijn voor het Sociaal Domein. Inmiddels is een reserve opgebouwd van 12 miljoen (ultimo 2022). Deze reserve kan worden ingezet om (incidentele) tekorten en risico's op te vangen. De inzet hiervan voor het Sociaal Domein is eindig.

9.4 Financiële gevolgen beleidsprogramma

- Inzet van extra beleidscapaciteit om het uitvoeringsprogramma te faciliteren. De insteek is om de voortgang van het programma binnen de huidige bezetting op te pakken, maar de extra taken die nodig zijn om het proces de eerste jaren te begeleiden vraagt wel mogelijk extra ondersteuning binnen het team, bijvoorbeeld ten behoeve van opleiding.
- Extra middelen om de communicatie over het uitvoeringsprogramma te delen onder inwoners en maatschappelijke partners.
- We zoeken actief ruimte om te kunnen experimenteren met inwoners en maatschappelijke partners. Voorstel om hier op basis van de afspraken in het uitvoeringsprogramma financiering voor te reserveren.
- Digitalisering Wegwijzer.
- We investeren in de kernnetwerken als ook in het mogelijk maken van inwonersinitiatieven.

9.5 Monitoring en evaluatie

Het Breed Maatschappelijke Beleid oppakken vanuit preventie en het bouwen aan een gezonde basis vraagt een ambitieuze aanpak. Ook de integrale samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners is uitdagend voor alle betrokkenen. Deze nieuwe aanpak vraagt ook een andere manier van monitoring. Een van de uitgangspunten is dat we vanuit vertrouwen willen samenwerken.

Bovendien is het uitgangspunt om preventief aan de slag te gaan door gebruik te maken van algemene voorzieningen die zonder indicatie beschikbaar zijn. We kunnen echter niet altijd voorkomen dat mensen gebruik moeten maken van maatwerkvoorzieningen. Het resultaat van interventies gericht op preventie zijn niet altijd direct te herleiden naar de uitvoering. Desondanks blijft het uiteraard belangrijk om samen met alle betrokkenen te bepalen wanneer we tevreden zijn over de resultaten en wanneer we de activiteiten of doelstellingen moeten bijstellen.

Omdat we uitgaan van een gedeelde betrokkenheid, verantwoordelijkheid en eigenaarschap is het belangrijk om samen met alle betrokkenen vast te stellen wat we gaan monitoren. Dit betekent dat we soms alleen kijken naar de kwaliteit van de uitvoering en niet naar de harde cijfers. Dit betekent ook dat we de kwaliteit meten aan de hand van concrete verhalen en voorbeelden.

Per activiteit bepalen we samen met maatschappelijke partners en inwoners wat het resultaat is dat we verwachten en wie dit resultaat gaat monitoren. De insteek hierbij is tijdens deze hele beleidsperiode te werken aan een monitor waar alle betrokkenen duidelijke verwachtingen en resultaten uit kunnen halen.

Randvoorwaarden voor monitoring:

- 1) Waar mogelijk maken we zoveel mogelijk gebruik van bestaande databronnen (GGD, Wmo, uitvoeringscijfers van de Participatiewet vanuit Meierijstad, uitvoeringscijfers van onze maatschappelijke partners, waar staat je gemeente etc.) om inzicht te krijgen in cijfers.
- 2) We streven naar verdere digitalisering van de Wegwijzer om een helder beeld te kunnen krijgen van de inspanningen.
- 3) We zorgen voor voldoende draagvlak met betrekking tot de gebruikte indicatoren en de normen voor de uiteindelijke resultaten. Dit doen we zowel met inwoners als maatschappelijke partners.

- 4) We faciliteren een heldere methodiek om de resultaten te verzamelen, te registreren en te analyseren. We maken hierbij gebruik van de vragen rondom vormkracht, samenwerkingskracht, persoonlijke kracht en voedingskracht (zie 1.3.2).
- 5) We rapporteren minimaal 1x per twee jaar de verzamelde resultaten en de analyse met alle partners. Op termijn is het streven om ook deze analyse aan te laten sluiten bij de jaarlijkse P&C cyclus.
- 6) Relevante resultaten voor de P&C cyclus worden opgenomen in de jaarlijkse rapportage.

Om op een zo effectieve en efficiënte mogelijke manier te kunnen bepalen of we de goede dingen doen is het niet alleen belangrijk dat we duidelijke cijfers hebben, maar vooral ook inzicht hebben in wat het verhaal achter deze cijfers is. Hierdoor verwachten we gedurende deze periode steeds meer inzicht te krijgen in de juiste cijfers en verantwoording die alle betrokken partijen kan helpen om de doelen te behalen. We rapporteren dan ook na iedere evaluatie periode over de beschikbare data, de samenhang hiervan met de doelen en de kwaliteit van de acties. Momenteel beschikken we nog niet over een systeem dat alle relevante gegevens met elkaar kan koppelen. De verdere digitalisering van Wegwijzer kan hierbij ondersteunen.

Bijlage – Bronnen en sites (cijfers)

- Brabantscan.nl [Home - Brabantscan](#)
- Cbs.nl [Ouderen \(cbs.nl\)](#)
- Cbs.nl <https://dashboards.cbs.nl/v3/Armoedescan/>
- WMO voorspelmodel [Wmo voorspelmodel \(vng.nl\)](#)
- Waarstaatjegemeente [Home - Waarstaatjegemeente.nl - cijfers en statistieken van gemeenten](#)
- Nederlandseschuldhulproute.nl
- Brabantse Omgevingsscan [Brabantse Omgevingsscan \(BrOS\) - OMGEVINGSVEILIGHEID - Bernheze \(brabantscan.nl\)](#)